

Fjerde næstformand (Ebba Strange):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til erhvervsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

7) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af merværdiafgiftsloven. (Forhøjelse af afgiften).

(Lovforslag nr. L 208. Fremsat 6/5 80).

Sammen med denne sag foretoges de under punkterne 8 og 9 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

8) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om tobaksafgifter.

(Lovforslag nr. L 209. Fremsat 6/5 80).

9) Første behandling af:

Forslag til lov om beregning af merværdiafgift af parfumer, toiletmidler m. v.

(Lovforslag nr. L 210. Fremsat 6/5 80).

Lovforslagene sattes til forhandling.

*Forhandling***Camre (S):**

Som et led i regeringens økonomiske politik foreslås momsens forhøjet fra 20¼ pct. til 22 pct., og dertil kommer tekniske ændringer i lovgivningen vedrørende tobaksafgifter og parfumeafgifter.

Jeg har bemærket, at der fra flere partiers side er givet udtryk for, at skattestigninger ikke ligefrem er, hvad landet har mest behov for i den nuværende situation. Jeg tror, jeg kan fastslå, at ingen af os i denne sal ser med nogen begejstring på, at merværdiafgiften skal stige. Der er tale om et forbrugsbegrænsende indgreb, og det er af gode grunde aldrig populært. Men Danmark kan ikke i dag klare at dække sit eget samlede ressourceforbrug til husholdningerne, til investeringerne, til renter og afdrag. Vi låner på årsbasis 15 mia kr. i udlandet for at dække vores ressourceforbrug, og det må vi nødvendigvis gribe ind over for. Vi gør det ved at

nedsætte den offentlige sektors ressourceforbrug med ca. 8 mia kr. i 1981, og vi ønsker altså også at gøre det med visse afgifter, heriblandt en højere moms fra den 30. juni i år.

Jeg skal i den forbindelse også henvise til de tilkendegivelser, som nationalbankdirektør Hoffmeyer og bankforeningens formand, bankdirektør Bendt Hansen, har fremsat om behovet for en stramning af finanspolitikken som forudsætning for at mindske presset på pengepolitikken.

Ved den lovgivning, der her lægges op, bliver en række konsummælksprodukter m. v. og margarine gennem et særligt refusions-system fritaget. Det er en mere hensigtsmæssig metode end den såkaldte differentierede moms, der indebærer, at de handlende skulle opkræve moms med forskellige satser, men virkningen er den samme på de berørte varegrupper som af en differentieret moms. Endvidere forøges de offentlige ydelser til folke- og invalidepensionister og børnetilskud, sådan at disse grupper friholdes.

Den socialdemokratiske folketingsgruppe erkender nødvendigheden af den økonomiske stramning, som reelt er udtryk for en fordeling af de økonomiske tab, Danmark er påført af ændringerne i det internationale bytteforhold, og som det er vores opgave at fordele på en mere socialt retfærdig måde, end hvis tabene blot fik lov til at slå igennem ved kræfternes såkaldte frie spil. Jeg overlader helt til dem, der i går blev kaldt tryllekunstnerne, at klare ikke at lade et tab slå igennem, når der er sket den ændring i vores udenrigshandelsforhold, som vi alle sammen ved er sket.

Jeg kan på den socialdemokratiske folketingsgruppes vegne give tilslutning til de fremsatte forslag.

Ellemann-Jensen (V):

I sin fremsættelse af lovforslaget om en forhøjelse af momsens henviser ministeren til hensynet til betalingsbalancen og til behovet for en nedsættelse af det betydelige underskud på finansloven, som ifølge ministeren nødvendiggør en forøgelse af statens indtægter både i år og i de følgende år.

Se, nu er det under behandlingen af regeringens påskeæg fremgået, at for at man kan nå de mål, der er sat, skal der ske en stigning

[Ellemann-Jensen]

i skatter og afgifter i hvert af de kommende år på 5 mia kr. Jeg vil da spørge, om det er den målsætning, der ligger i ministerens formulering om en stigning i statens indtægter i de følgende år. Det kunne da være interessant at høre, om hædersmændene og -kvindene i forligspartierne også har aftalt, hvordan man skal hente de 5 mia kr. ind til næste år.

Venstre kan da kun være enig med ministeren og regeringen i, at hensynet til betalingsbalancen og hensynet til det betydelige underskud på finansloven stiller vældige krav til en strammere finanspolitik, men vi er ikke enige i, at denne stramning skal finde sted på den nemme måde, nemlig ved at forhøje skatter og afgifter. Det er helt urimeligt, at vi gang på gang skal høre folk fra socialdemokratiet, nu senest hr. Camre, prøve at tage så nationalbankdirektøren, så bankforeningens formand til indtægt, for de, der mangler fantasi i denne sag, er jo socialdemokraterne. Det er nu sidst hr. Camre, der altså ikke kan forestille sig, at stramning af finanspolitikken kan finde sted på anden måde end ved at øge indtægterne.

Når ministeren stiller med forslaget her om en højere moms og med alle de øvrige skatte- og afgiftsforslag, som vi senere skal behandle, så er det et udtryk for, at regeringen giver op over for den opgave, det er at skabe effektive indgreb over for den offentlige sektors vækst. Det er helt utilstrækkelige forslag, regeringen er kommet med til besparelser, og derfor er det nødvendigt f. eks. at komme med dette forslag om en forhøjelse af momsen. Ja, regeringens spareforslag er ikke alene utilstrækkelige, de er særdeles letbenede. Man mangler at øremærke en hel del besparelser, andre er meget tvivlsomme, og når man ser nærmere på den side af regeringens finanspolitik, er det ved at ligne historien om de syv høns, der er blevet til en lille fjer. Det er derfor, man må foreslå afgiftsforhøjelser, og det er derfor, man allerede nu lægger op til yderligere afgiftsforhøjelser i de kommende år, fordi man mangler mod til at gribe ind på udgiftssiden.

Det lovforslag, der ligger her, om en momsforhøjelse, må vi vurdere på baggrund af de samlede virkninger af den finanspolitiske stramning og de øvrige indgreb, regeringen foreslår i det forlig, der er lavet. Det er beskæmmende at måtte konstatere, at hele

dette forlig taget under ét vil have ganske beskedne virkninger på hovedproblemet i dansk økonomi, nemlig det store underskud over for udlandet, for selv om man nu kan hævde, at momsforhøjelsen vil have vældig store virkninger på betalingsbalancen, så er der andre ting, der trækker den gale vej. Sammenlagt bliver statsfinanserne bare styrket med en sølle halv milliard kroner til næste år, når vi regner ud, både hvad der tages, og hvad der gives, og det vil højst fjerne en 5-6 mia kr. af det samlede underskud på 28 mia kr., som vi kan vente på betalingsbalancen i 1984. Det vil altså sige, at i stedet for en udlandsgæld på lidt over 180 mia kr. om 4 år vil regeringen med denne herkuliske indsats nu bringe udlandsgælden ned på ca. 170 mia kr. Ingen har dog fantasi til at forestille sig, at sådan en udvikling overhovedet kan få lov til at forekomme.

Derfor er denne momsforhøjelse kun et første skridt på regeringens vej mod et stærkt øget skattetryk i det Danmark, der allerede i dag besidder verdensrekorden i skattetryk. Det burde gøre ministeren betænkelig. Skal vi også til næste år, hr. minister, behandle forslag om højere moms, fordi regeringen og dens støttepartier hverken kan eller vil gennemføre tilstrækkelige besparelser på de offentlige udgifter? Det er en meget farlig vej. I forvejen har Danmark det højeste momsniveau inden for EF, og nu bliver det endnu værre. Den typiske momssats, vi finder i de andre EF-lande, ligger mellem 12 og 16 pct. Vi fjerner os altså stadig mere fra vores naboer og fra vores handelspartnere med alle de forskydninger, det indebærer i handels- og omkostningsmønstre.

Vi ved, at med det niveau, momsen efterhånden er kommet op på, vokser det, man kan kalde undergrundsøkonomien eller den sorte økonomi i det danske samfund. Det er efterhånden alt for givtigt, alt for fristende, at lade f. eks. tjenesteydelser foregå uden for de lovlige kanaler, og hver gang momsen bliver sat op, styrker man det sorte arbejde, måneskinsarbejdet, og så den form for husflid, som er negativ, i og med at den er ved at forrykke væsentlige balancer i vores økonomiske system.

Vi ved ikke rigtig noget om, hvor meget denne sorte undergrundssektor fylder i vores økonomi, men vi kan da kigge os lidt om i verden og se, at i andre lande er der lavet

[Ellemann-Jensen]

nogle dybtgående undersøgelser af dette problem. Ministeren burde virkelig føle sig skræmt af de resultater, der er kommet frem. F. eks. kom der for et par måneder siden en undersøgelse fra Den internationale Valutafond, der viser, hvordan en lang række lande nu må foretage opskrivninger af deres nationalregnskabsstatistikker for at tage højde for den undergrundsøkonomi, der i så høj grad fremmes af et merværdiafgiftssystem. Man kan f. eks. se, at Italien opskriver sin nationalregnskabsstatistik med 10 pct., andre lande med lidt mindre, men det er betydelige størrelsesordener, der er tale om. Selv om vi ikke har lignende undersøgelser i Danmark, kan ingen være i tvivl om, at sort arbejde udgør et stort og voksende problem, og dette problem bliver endnu større med den momsforhøjelse, man vil have igennem nu.

På en række områder vil den højere moms skabe særlige problemer. F. eks. for den danske turistindustri, herunder de hoteller, der allerede har indgået kontrakter for sommeren. Tiden var måske inde i forbindelse med denne momsforhøjelse til nærmere at overveje mulighederne for at behandle dele af turisterhvervet som det, det rent faktisk er, nemlig et eksporterhverv, i henseende til opkrævning af merværdiafgift.

Momsen på bøger bliver også et stadig mere tyngende problem, nu hvor den danske bogmoms bliver over tre gange så stor, som den er i de af de øvrige EF-lande, der overhovedet har moms på bøger.

Man kan da også rejse det spørgsmål, om det er særlig kløgtigt af regeringen at forhøje moms på et tidspunkt, hvor man på arbejdsmarkedet er ved at køre kanonerne i stilling til en ny overenskomststrunde, og hvor de forskellige overenskomstkrav er ved at blive formuleret. Vi har allerede set, hvordan skatte- og afgiftsforhøjelserne fremkalder nye lønkrav, aktioner, ny lønglidning, og i det omfang dette sker, skrider grundlaget for regeringens økonomiske politik yderligere.

Venstre kan ikke støtte regeringens ønske om at gennemføre denne forhøjelse af moms. Vi finder ikke, at dette er den rigtige løsning på landets økonomiske problemer, og vi finder, at de, der giver denne regering en momsforhøjelse, kun bidrager til at udskyde en løsning af balanceproblemerne i dansk økonomi yderligere.

Gammelgaard (KF):

Der har været en hel del flimmer på skærmen, hvad angår forligets indhold. På de områder, hvor man har skullet opnå skattnedsættelser, har de 4 partier været uenige, og der er uklarhed om forligsindholdet. Man drøfter fortsat disse forskellige spørgsmål. Men hvad angår de områder, hvor der er tale om en skatteforhøjelse, moms, energiafgiftsforhøjelser, har der ikke været uenighed. De 4 partier har tilsyneladende hurtigt kunnet nå frem til, at skatterne skulle i vejret her i landet.

Man pålægger den danske befolkning nye byrder, omkostningerne i vore erhvervsvirksomheder gøres større, arbejdsløsheden gøres større, og dele af erhvervslivet skal nu igen arbejde vederlagsfrit for staten ved at mærke varer om og på anden måde medvirke til momsadministrationen.

Vejen frem er ikke nye skatte- og afgiftsforhøjelser, men først og fremmest besparelser på de offentlige budgetter, fulgt op af en erhvervsfremmepolitik. Hvis man prøver at læse finansministeriets budgetredegerelse, er det også den vej, der her anvises. Efter vor opfattelse har man for længst her i landet nået grænsen for, hvor meget skatter og afgifter kan sættes i vejret. Vi har rekord her i landet, noget, der ligner verdensrekord, og man kunne da godt spørge regeringen – og det agter jeg at gøre: hvor meget vil man fortsat lade skatter og afgifter stige?

Hvis vi prøver at se på selve forligsaftalens indhold, hvad angår momsforhøjelsen, så vil man altså forhøje moms fra 20¼ pct. til 22 pct., og det skulle give et merprovenu på ca. 3,1 mia kr. Derefter vil man give kompensation ved forhøjelse af de sociale pensioner, børnetilskuddene, ungdomsydelse og uddannelsesstøtteordninger og ved at forhøje de nuværende pristilskud til visse mejeriprodukter. Det giver et mindreprovenu på 500 mill. kr. Statens udgifter forøges også igennem momsforhøjelsen, fordi statsinstitutionernes indkøb vil blive fordyret. Her kan man forudse et provenutab på 300 mill. kr. Så er vi nede på et afgiftsprovenu på 2,3 mia kr.

Der står ikke noget i oplægget fra de 4 partier om de større amtskommunale og primærkommunale udgifter. Det vil jo yderligere nedbringe provenuet. Hvad med de større

[Gammelgaard]

udgifter til arbejdsløshedsunderstøttelse, som bliver en følge af denne afgiftsforhøjelse? Hvad med den forøgelse af måneskinsarbejdet, som vil finde sted? Begge dele vil yderligere formindske provenuet af momsforhøjelsen.

Må jeg specielt om dette med måneskinsarbejde sige, at det vil jo, når vi når op på en momsprocent på 22, i væsentlig grad blive forøget. Hvis man sammenligner med den momssats, man havde, da momsen blev indført i 1967, 10 pct., og ser på den, der nu foreslås, på 22 pct., må det naturligvis direkte tilskynde til, at det sorte arbejde bliver af væsentligt større omfang. I den forbindelse kan man pege på en pjece, som Håndværksrådet udgav for et par år siden netop om dette.

Det vil være interessant at høre, hvad specielt den radikale ordfører har af kommentarer til dette med det sorte arbejde. Jeg har nemlig gjort mig den ulejlighed at læse debatten omkring den sidste momsforhøjelse her i tinget, der trådte i kraft den 1. oktober 1978. I denne debat i september måned 1978 var den radikale ordfører meget betænkelig ved hele spørgsmålet om sort arbejde i forbindelse med en momsforhøjelse. Men det har den radikale ordfører måske ganske glemt nu, hvor han skal til at deltage i et forlig, der kan opretholde den nuværende regeringens liv i en periode.

Ud over det, jeg her har talt om, hvad angår provenutab i forhold til den foreslåede provenugevinst, kan man også se på, at den meget høje momssats i Danmark i forhold til de øvrige europæiske lande vil forøge indkøbet af varer i udlandet. Derfor er spørgsmålet efterhånden, om momsforhøjelsen overhovedet har nogen væsentlig effekt på betalingsbalancen; det er spørgsmålet, om den har den virkning, som man forestiller sig. Men derimod har ret så sikkert momsforhøjelsen en anden virkning, og det er, at den vil forværre situationen for det danske erhvervsliv. Den vil skabe større arbejdsløshed.

Vi oplever jo også i disse dage, hvorledes lønmodtagerne reagerer på en skattestramning, som udhuler deres realløn, og her tænker jeg også og specielt på de lønmodtagere, som lever under et ikke-bevægeligt lønsystem, ikke mindst mange offentligt ansatte. De angribes jo direkte yderligere af denne momsforhøjelse.

Der er tale om i øjeblikket, at man på det offentlige område skal fortolke overenskomster, men der er jo også tale om, at man her yderligere fordyrer lønningerne i vore erhvervsvirksomheder, forstået på den måde, at der finder en ret så stærk lønglidning sted.

Man kan også fremføre som et væsentligt argument imod denne momsforhøjelse, at når man inden længe skal til helt at nyforhandle overenskomster, både på det private og på det offentlige arbejdsmarked, vil denne momsforhøjelse virke direkte lønfordyrende: den vil virke således, at man får et stærkt lønpres til skade for dansk erhvervslivs konkurrenceevne.

Der er et enkelt spørgsmål, jeg vil bede ministeren om at svare på. Med denne nye momsforhøjelse aktualiseres yderligere den problemstilling, der hedder, at vi her i landet har en række virksomheder, som ikke får refunderet den indgående moms, nemlig alle de virksomheder, der handler med brugte varer, og jeg tænker her på campingbranchen, bådbranchen og en række andre brancher. Vi ved, at man i EF-regie arbejder med denne problemstilling, idet man overvejer at gennemføre et nyt momsdirektiv, der kunne ligestille disse virksomheder med alle andre virksomheder, der får refunderet den indgående moms. Jeg vil gerne spørge, om ministeren på baggrund af, at regeringen nu foreslår og tilsyneladende får gennemført momsforhøjelsen, vil tage initiativ til at skynde på det arbejde, der foregår i en arbejdsgruppe under EF, således at vi hurtigere kan få gennemført det nye momsdirektiv, der kan stille de erhvervsvirksomheder bedre, som er udsat for en uheldig situation, fordi de ikke kan få refunderet denne indgående moms ligesom alle andre.

Må jeg konkluderende sige, at det konservative folkeparti stemmer imod denne afgiftsforhøjelse, ligesom vi stemmer imod de øvrige afgiftsforhøjelser. Der er tale om noget stærkt erhvervsskadeligt og noget, der skaber nye store samfundsøkonomiske problemer i stedet for at løse dem.

Dohrmann (FP):

Et forlig mellem hædersmænd! Meget vrøvl bliver sagt både i og uden for folketinget, men det her er da vist en af rekorderne. Det med hædersmændene skal jeg ikke gøre

[Dohrmann]

mig til dommer over, men i hvert fald forliget. Der eksisterer jo ikke noget forlig. Det, der er tale om, er, at nogle valgskrækkrysterpartier, taburetkløbere, har fået et diktat fra den socialdemokratiske regering: vil I stemme for det, eller vil I have valg? Og hvad vælger de små partier så? De vælger at klæbe til taburetterne og sælge ud af alle deres valgløfter og andre ting, de ellers går og siger.

Det, der her er tale om, er, at man nu igen vil forøge vore omkostninger her i landet. Vi har gang efter gang sagt, at nu har man prøvet denne her metode i mange, mange år, og hvordan går det? Værre og værre. Men man fortsætter Gud hjælpe mig. Og det er det, hædersmændene går og slår sig på brystet for og praler af: at nu har de reddet land og rige igen.

Gennemfører man denne momsforhøjelse sammen med alle de andre ting, øges vore vanskeligheder. Den vil bl. a. øge lønpresset, for hvor skal lønmodtagerne gå hen og få kompensation? De har kun ét sted at henvende sig, og det er til deres arbejdsgivere. Alle siger, at vores omkostninger er for høje. Men lønningerne vil blive forøget, og dermed forøges vores vanskeligheder: vores varer kan ikke sælges. Erhvervsvirksomheder vil få forringet deres likviditet, fordi de skal indbetale den moms og der går en forholdsvis lang periode, inden de får den refunderet igen. Det sorte arbejde vil blomstre yderligere op, og grænsehandelen vil stige. Det, man forud for EF-afstemningen sagde om, at priserne skulle harmoniseres, er jo svindel. Der var mange mennesker, som stemte ja til EF, fordi de troede, at priserne på cigaretter og spiritus og den slags ting blev nogenlunde de samme inden for EF. Hvordan er det gået? Lige modsat: danskerne forhøjer deres afgifter, og de andre holder sig mere tilbage, sådan at det hele bliver mere og mere skævt.

Det vil også betyde, at mange tusinde små købmænd nu igen skal bruge en weekend til at gå og ændre deres priser. Folkepensionister, som ikke har det for godt i dag, får ikke råd til at ryge længere. Hvorfor skal det være sådan, at man, når man når op i alderen efter at have knoklet hele sit liv, lige pludselig den dag, hvor man kun har sin folkepension at leve af, ikke må ryge mere? De har jo ikke råd til det. Det er den slags ting, man foretager sig.

Arbejdsløsheden vil alene på grund af denne momsforhøjelse stige med ca. 9.000. Det er vist bevist, at en momsforhøjelse på bare 1 pct. forhøjer arbejdsløsheden med 6.000-7.000. Det, der skal til, er selvfølgelig offentlige besparelser, som vi har sagt hele tiden. Uanset om man sætter moms op til 30 pct., 40 pct. eller 50 pct., får man ikke styr på udgifterne, så det hjælper jo ikke en pind. Hvis vi får lov til at holde sommerferie i fred, kan vi i hvert fald ikke undgå at diskutere yderligere skatte- og afgiftsforhøjelser inden jul. Det kommer igen, og det ved disse hædersmænd plus socialdemokraterne. Det hele ender nok med, at man bliver nødt til at stille nogle folkekøkkener op, så folk kan få lov til at spise gratis. Det er efterhånden ikke til at eksistere i dagens Danmark, og det er også derfor, at alle de dygtige folk, vi har i landet, alle de, der har en mulighed for at klare sig, emigrerer. Det er ikke dem, der ikke vil bestille noget, der emigrerer, nej, det er simpelt hen de folk, der gerne vil bestille noget, sætte noget i gang, men de bliver kvalt af hædersmændene.

Jeg skal slutte med at udtrykke mit ønske om, at de hædersmænd snart får et spark af vælgerne, det spark, de så inderligt har for tjent, når de foretrækker at klæbe til taburetterne fremfor at forsøge at rette op på de problemer, vi har.

Rahbæk Møller (SF):

Alene på grund af den sammenhæng, som momsforhøjelsen indgår i, må socialistisk folkeparti vende sig imod den. Men hertil kommer, at netop denne stramning er af usædvanlig asocial karakter. Den rammer de dårligst stillede hårdest, og de sociale kompensationer, der ledsager den, hjælper kun for nogle gruppers vedkommende; navnlig lavtlønsfamilier må bære en helt urimeligt stor del af byrden ved en momsforhøjelse.

Jeg kunne have lyst til at komme med nogle generelle bemærkninger om den måde, der opkræves skatter på her i landet, sammenlignet med andre lande. Hr. Gammelgaard sagde, at vi har rekord i skattetryk. Det er ikke rigtigt. Vi ligger nogenlunde på linje med de lande, vi normalt sammenligner os med - i øvrigt har vi ikke noget imod, at skatten er høj - derimod er det karakteristisk, at skattebyrden i Danmark hviler ufor-

[Rahbæk Møller]

holdsmæssigt hårdt på indkomstkatten og moms. Tilsammen indbringer indkomst- og forbrugsskatter ca. 90 pct. af det offentlige indtægter. I andre vesteuropæiske lande hviler kun omkring 70 pct. af skattebyrden på disse to skatteformer, i Frankrig endda kun ca. 50 pct. Til gengæld giver arbejdsgiverafgifter, selskabsskatter, kapitalvindingsskatter, ejendomsskatter osv. væsentlig mere i de øvrige lande. Dette fænomen, at vi har lagt skattebyrden uforholdsmæssigt hårdt på almindelige menneskers indkomst og forbrug, har længe været en hovedskavank i det danske skattesystem. Krisepakken er et yderligere skridt i den forkerte retning.

Men problemet er ikke blot, at moms nu bliver alt for høj. Problemet er også, at den hviler lige hårdt på nødvendighedsartikler og luksusvarer. Det er ganske uforståeligt, at regeringen ikke har benyttet lejligheden til at differentiere moms, så vi fik en lavere sats på i hvert fald fødevarer. Der har længe været rumlerier i pressen om en momsforhøjelse, men de færreste har troet på, at socialdemokratiet ville være asocialt nok til også at lade fødevarer stige. Vi kender den traditionelle socialdemokratiske modstand mod en differentieret moms, men vi burde kunne forvente, at det punkt nu var nået, hvor de ville lade teknokratiske synspunkter vige for en social forståelse. Vi må notere os, at dette punkt altså ikke er nået endnu.

Det må også forundre, at de radikale kunne gå med til en forhøjelse af moms på mad, for de har gjort sig til talsmænd for en differentieret moms, men det var altså også mundsvejr som så mange andre radikale synspunkter. (*Afbrydelse af Bernhard Baunsgaard*).

Fjerde næstformand (Ebba Strange):

Hr. Bernhard Baunsgaard må vente, til det bliver hans tur.

Rahbæk Møller (SF):

Jeg kan da svare øjeblikkelig. Hr. Bernhard Baunsgaard sagde, at han aldrig havde talt om differentieret moms. Det har hr. Ole Vig Jensen. Jeg synes, det er lidt forvirrende at forstå, hvilke radikale radikale der egentlig udtaler sig om partiets skattepolitik. Jeg husker, at da det drejede sig om renteforligets sammenbrud, var det udelukkende hr.

Niels Helveg Petersen og hr. Ole Vig Jensen, der kunne udtale sig om det, så jeg går ud fra, at når vi skal have den helt officielle forståelse af, hvad radikal skattepolitik er, er det de to herrer, vi må spørge, så det er dem, jeg henholder mig til.

Vi får nu verdens højeste madmoms, på 22 pct. Hvis vi sammenligner med de øvrige EF-lande, har Irland den næsthøjeste; den er nu ca. 10 pct. De andre lande har 5-6 pct. For kort tid siden var vi vidne til energiske forsøg fra de supereuropæiske CDeres side for at få harmoniseret vores spiritusafgifter med de øvrige EF-landes. Det er interessant, men måske ikke uventet, at det generer CD, at vore afgifter på whisky og cognac er højere end de øvrige EF-landes, mens det ikke generer dem, at vores madmoms er ca. fire gange så høj som EF-gennemsnittet. Her kunne det for en gangs skyld være socialt rimeligt at nærme sig de øvrige EF-lande. Netop her glemmer supereuropæerne deres harmoniseringsbestrebelse.

Det bør også nævnes, at ytringsfriheden bliver ramt af en momsforhøjelse. I modsætning til de fleste af de lande, vi normalt sammenligner os med, har Danmark fuld moms på mad, bøger og tidsskrifter. F. eks. Norge og Storbritannien har slet ingen moms på bøger. Det bliver nu sværere at opretholde en bogproduktion i vores lille sprogområde.

Socialistisk folkeparti kan ikke medvirke til gennemførelsen af dette asociale forslag.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg beder formanden undskylde, at naturen gik over optugtelsen, men der kan jo siges - undskyld udtrykket - så meget sludder fra denne talerstol, at det er svært at holde sit temperament i tømme, og jeg må nok sige, at SFs ordfører i sjælden grad slog bundrekorden herinde. Jeg har aldrig på de radikales vegne anbefalet differentieret moms, når jeg har talt på partiets vegne. Jeg har adskillige gange fra denne talerstol udtrykkelig pointeret, at man kun kan gennemføre differentieret moms, når man ophører med at føre effektiv kontrol med, hvad der kommer ind. Selv ikke den ekstra administrationsomkostning, der ville være forbundet med det, ville kunne klare vanskelighederne.

Hvad angår rentefradraget, ved man - men det er altså ikke gået op for SFs ordfø-

[Bernhard Baunsgaard]

rer endnu – at grunden til sammenbruddet var, at regeringen ikke kunne finde ud af, hvad den ville.

Denne momsforhøjelse er blevet stærkt angrebet af venstres og de konservatives ordførere, som har anført, at momsafgiften nu har nået en sådan højde, at man må frygte, at der i høj grad bliver tale om forsøg på at undgå at betale momsen, og at det sorte arbejde vil stige i omfang. Jeg deler frygten. Jeg har tidligere fra denne talerstol understreget det, vi var på vej mod med momsen. Jeg gjorde det ikke mindst, da venstre sammen med socialdemokraterne sidst forhøjede momsen, idet jeg gjorde opmærksom på, at vi nu havde nået en sådan højde, at det ville blive sat i system at undgå at betale momsen, men jeg tror ikke, at skaden bliver forøget i noget særligt omfang ved, at man forhøjer momsen fra 20¹/₄ til 22 pct; den vil fortsat være der, som den har været der nu i lang tid.

Hvad vi kan gøre ved det? Ja, der har jo været foreslået så meget; ikke mindst venstres tidligere minister for området, hr. Anders Andersen, har lovet mange indgreb, men det er blevet til lidt. Jeg havde håbet, at han, i den tid han sad der, havde kunnet gøre mere. Jeg tvivler på, at der kan gøres meget. Noget kan der vel gøres, og jeg håber, at den nuværende skatteminister vil fortsætte bestræbelserne med at gribe ind over for det, der kaldes sort arbejde eller måneskinsarbejde, dette, at man arbejder i fritiden og ikke betaler moms af arbejdet.

Jeg tror, ligesom SFs ordfører var inde på det, at man skal passe på ikke at komme med overdrivelser. Vi har ikke verdensrekord i skattetryk – jeg synes heller ikke, det er værd at efterstræbe – og derfor skal man ikke heroppe fremstille det på den måde. Det turde være dagens rammen-ved-siden-af, når ordføreren for fremskridtspartiet mener, at vi gennem forhøjelsen af momssatsen skaber sådanne forhold, at det snart ikke er til at eksistere i dagens Danmark. Det turde jo også være en overdrivelse, når man ved, at en arbejdsløs i Danmark gennem de dagpenge, han får, har en levestandard, der er betydelig højere, end den er i de fleste andre lande, også de fleste lande i Europa. Så klares det nok at leve i Danmark; dér kan man godt eksistere.

Jeg er glad for, at momsafgiften ikke er foreslået differentieret, for jeg tror ikke, det kan lade sig gøre. Jeg er især tilfreds med, at man ikke har vovet sig ind på det område, der hedder at indføre en lavere momssats for fødemidler. Hvis bl. a. SFs ordfører gjorde sig den ulejlighed at sætte sig ind i de beregninger, der er foretaget, ville han vide, at det ville være en lovændring, hvis virkning først og fremmest ville komme dem til gode, der køber dyre madvarer.

Spørgsmålet er naturligvis som altid, om vi ved de kompensationer, vi gennemfører samtidig med momsforhøjelsen, har taget tilstrækkeligt hensyn på dette område. Jeg håber det og går foreløbig ud fra det, men jeg vil da gerne være med til at undersøge det i udvalget. Jeg vil også gerne være med til at undersøge, om vi kan lægge moms-kompensationen på færre produkter, end vi har i øjeblikket. Det ville jo især, hvis vi samlede det omkring mælken, komme familier med børn til gode.

Jeg skal på den radikale folketingsgruppes vegne anbefale, at vi gennemfører denne momsforhøjelse, ligesom jeg skal anbefale de to tekniske ændringer, der hænger sammen hermed, med hensyn til afgifter på parfumer og tobak.

Når jeg har sagt det, kan man sige: ja men hvordan kan jeg så komme med disse mange kritiske bemærkninger. Ja, maleren Mogens Andersen udgav i 1976 første del af en erindringsserie, der havde titlen » Nødigt, men dog gerne«. Det er nok det, der ville passe også på min indstilling til disse forhøjelser. Jeg gør det meget nødigt, for jeg tror, de har skadevirkninger for kontrollen med momsafgiften, men jeg gør det dog gerne, fordi jeg mener, at det danske samfund er af en sådan karat, at vi må gøre alt for at redde det. Jeg gør det i håbet om, at den socialdemokratiske regering omsider vil nå dertil, at man ved de besparelser og indgreb, der fortsat vil være nødvendige under den økonomiske krise, omsider forstår, at denne krise ikke er noget, der er overstået i løbet af få år, og at vi derfor kan fortsætte med disse indgreb, der ikke har noget klart sigte. Man har jo ikke gjort op med sig selv, hvad man vil redde igennem af det velfærdssamfund, som vi prøvede at satse på i 1960'erne.

Så kan man naturligvis sige til mig fra venstres og de konservatives side: ja men

[Bernhard Baunsgaard]

hvorfor går du så ikke så langt, at du siger, at regeringen skal væltes? Det ville jeg meget gerne overveje, hvis der fra anden side var noget som helst alternativ. Men der tegner sig ikke fra de to partiers side nogen som helst klar linje for, hvad man vil. Hvad hjælper det, at den konservative ordfører siger offentlige besparelser, når man ved, at nogle af de kommuner, der har de største udgifter til serviceniveauet, er konservative? Og hvad ville det hjælpe, at vi nedtvang serviceniveauet i Søllerød, når der i Albertslund bliver brug for flere penge til at sikre en god udvikling for deres indbyggere?

Det kom vel tydeligst frem, da venstre og de konservative ikke havde sikret sig rimelige forbindelseslinjer, men blot orientering til de to partier i firkløveret, som blev ladet tilbage. Det er vel i dag helt klart, at der ikke var nogen politik bag firkløveret, men at det kun var et instrument, der blev hevet frem i en valgsituation. Derfor er der ikke andet end at håbe på, at den socialdemokratiske regering forlader sin fantasiforladte sparepolitik og lægger en linje for det. Derfor skal jeg endnu en gang anbefale et forlig med de nødvendige skatteforhøjelser i håbet om, at dette parti dog når frem til en holdning til, hvad man vil med det danske samfund.

Bollmann (CD):

Når vi overhovedet kommer til at behandle et forslag som det foreliggende i dag, må jeg nok på CDs vegne påtage mig en del af skylden. Jeg har før fra denne talerstol sagt, at vi naturligvis ikke ønsker moms for momsens egen skyld, men da vi ved, at momsen er neutral over for eksporten, over for erhvervslivets omkostninger og over for forbrugervalget, foretrækker vi i CD denne form fremfor andre afgiftsformer. Vi havde også gerne set en forhøjelse af momsen til 23 pct., hvis vi derved havde kunnet undgå de følgende forhøjelser af energiafgifterne.

Jeg vil også gerne ved denne lejlighed understrege, hvad det er, momsen træder i stedet for. Den træder i stedet for en forhøjelse af afgiften på egen bolig, den træder i stedet for forhøjelser af lejeværdien, som har været fremme, og det var, i hvert fald hvis vi skal tro referaterne i dagspressen, noget, venstre og de konservative havde forhandlet sig frem

til. Derfor er vi ikke så kede af en momsforhøjelse alligevel.

Hr. Ellemann-Jensen var meget bekymret for, hvilken indflydelse momsforhøjelsen ville have på forberedelserne til overenskomstforhandlingerne næste år. Jeg har prøvet at undersøge, hvilke bekymringer hr. Ellemann-Jensen havde ved sidste momsforhøjelse, og hvis man skal tro Folketingstidende, har han ikke haft nogen. Da var momsstigningen på $2\frac{1}{4}$ pct. og ikke som nu kun $1\frac{3}{4}$ pct., og da var der et halvt år til overenskomstperiodens udløb mod nu trekvart år, men da sad venstre jo også på den anden side af bordet.

Ændringerne i tobaks- og parfumeafgiftslovene er jo rene konsekvensændringer, og jeg vil gerne i den forbindelse bede ministeren være opmærksom på de problemer, der erfaringsmæssigt opstår for de berørte brancher.

Så var hr. Dohrmann inde på udsalg af valglofter. Der vil jeg gerne gøre opmærksom på, at det, vi primært plejer at sige under en valgkamp, er, at vi gerne vil have en begrænsning af afgifter på egen bolig, og forslaget herom er forsvundet ud af billedet foreløbig. Det er vægtafgiftsforhøjelsen i øvrigt også. Så jeg har svært ved at se, hvad hr. Dohrmann mener. I øvrigt fremgik det ikke helt klart, om hr. Dohrmann var imod, men jeg går ud fra, at han nærmest var imod lovforslaget.

Til hr. Rahbæk Møller vil jeg gerne sige for det første, at selv efter en eventuel forhøjelse af spiritusafgifterne, som vi foreslog for nylig, vil der fortsat være en væsentlig større forskel på spiritusafgiften i Danmark og i de øvrige EF-lande, en forskel, der i hvert fald er større end forskellen i momsprocenten. I øvrigt fremgår det også af lovforslaget, at der er en vis form for kompensation for stigningen på visse fødevarergrupper, men det ved jeg ikke om hr. Rahbæk Møller har set.

Må jeg endelig sige, at dette forslag jo har været til behandling mange gange i de senere år – det er en gammel kending – og at teknikken derfor sikkert ikke vil give større problemer.

Jeg skal til slut på CDs vegne kun tilsige vores støtte til forslaget i overensstemmelse med de aftaler, vi har indgået herom.

Waldorff (VS):

[Waldorff]

Jeg har i dagens anledning nedskrevet en tale, som hedder: »Tale i et vokskabinet«, og jeg kan dårligt forestille mig en scene, der passer bedre end her, hvor folk vader rundt i en halvtom sal med tilstoppede øregange.

Når formanden om lidt spørger, hvad det her har med moms, parfume og tobak at gøre, havde jeg tænkt mig at svare, at det netop handler om de principielle aspekter ved den planlagte finanspolitiske stramning. Det svar vil være folketinget værdigt; det vil være et perfekt udtryk for det vokskabinet, som vi bevæger os rundt i til daglig, som er et rum, hvor folks skuffede ambitioner står malet i ansigterne, men hvor man alligevel fortsætter spillet, som om man selv var den afgørende brik.

Herinde bliver almindelige menneskers daglige kamp mod dårlige sociale forhold gjort til en papir- og talkrig mellem stræbsomme politikere, der for de flestes vedkommende mener næsten det samme. Pengemangel, akkordræs, arbejdsløshed, mangel på institutioner siver ind i folketingets tågeverden, hvor det bliver til lange guirlander af ord i munden på folk, for hvem det er fuldstændig ligegyldigt, om momsen stiger, for hvem forringelser i det hele taget er fuldstændig ligegyldige, bl. a. fordi de kun kender sådan noget som vold mod børn fra deres avislæsning.

For dem, der må klare sig ved at sælge deres arbejdskraft, er det derimod alvor. For ganske få af dem bliver det ligefrem til blodig alvor. For mange bliver det kun til sygdom, skilsmisse, institutionsanbringelse og den slags ting, og for langt de fleste bliver det blot endnu et lod på vægten med den hårfine balance imellem nogenlunde grå tilfredshed og åben aggression, men herinde i de dødes verden bliver det anledning for mange til at holde tilsyneladende velovervejede taler. Mange er i færd med at skabe sig en udmærket karriere i samme anledning, andre, f. eks. de i socialdemokratiet, som endnu ikke har fået deres hjerteklapper helt kalket til, synker ned i smådepression og desillusion. Men det er et spørgsmål om tid: de venner sig til det ligesom de andre.

Ved en sådan lejlighed føles det som en form for korrumpning at stille sig op og holde en tale, der ligner alle de andre, man har holdt ved alle de andre lejligheder, hvor man har begået overgreb mod folk. For socialister

er det et åbent spørgsmål, hvor mange gange de kan sige »valutabalance, skattetryk, manglende progression, sociale kompensationer, bytteforhold og finanspolitisk stramning«, for de lader sig korrumpere. Det er sågar et spørgsmål for socialister, hvor længe de kan sige »arbejdspladsernes kamp, afvisning af diktatur, modstand mod asociale forringelser«, for de lader sig korrumpere.

Jeg har ikke meget tilovers for folketingets værdighed, men min egen værdighed betyder en hel del for mig. Derfor vil jeg læse et par vers for de herrer og damer med de lukkede ører i socialdemokratiet og alle de andre partier derudad til højre, som tror, at deres indbyrdes uenigheder og taktiske manøvrer er det, det hele handler om, og som ikke ser, at en hel verden er i bevægelse uden for deres hus. Det lyder sådan:

»Ak, vi havde mange herrer,
havde svin og vilde katte,
havde høge og hyæner,
vi blev ikke fede af det.
Var de ikke alle lige slemme,
pæne støvler sparker ligesom grimme,
vi fik spark for vores springen,
derfor vil vi ikke andre herrer, vi vil
ingen.
Sandt nok drejer hjulet hele tiden,
det, som er øverst, falder ned,
men er det en trøst for vandet, som skal
drive
hjulet rundt og rundt i evighed?«

For de samme herrer og damer, som ikke for deres død kan forstå, at en hel bydel kan eksplodere om ørerne på dem, netop som de er så optaget af deres egne stridigheder om, hvem der er grådig, og hvem der er god, for dem vil jeg også læse slutningen:

»Og de kæmper vildt om byttet,
hugger blodigt ned for fode,
kalder andre pengesyge,
mens de selv er ejegode.
Altid lurer de hinanden,
konkurrerer og fortærer,
men når vi bestemmer,
vi vil ikke føde på dem længer,
står de pludselig last og brast som gamle
venner.

For så standser hjulet, tiden skifter,
det er slut med både tvang og trøst.
Vandet frigør alle sine kræfter,
følger endelig sin egen lyst.«

[Waldorff]

Digtet er skrevet af Brecht; det hedder »Sangen om vandhjulet«, og selv om det er længe siden, det er skrevet, har jeg ikke set en bedre støtte til befolkningen på Nørrebro.

Fjerde næstformand (Ebba Strange):

Ja tak, jeg håber, tinget selv kan knytte forbindelsen mellem talen og momsforhøjelsen.

Arne Bjerregaard (KrF):

Nu vil jeg ikke holde en tale for Nørrebro's Beboeraktion. De besøger mig venligst en gang imellem og spiller for mig, og det er jeg da glad for. Jeg er også glad for, at der er forskellige opfattelser derude af, hvorledes også sådanne forslag vil komme til at virke på befolkningen dér.

Når det er sagt, skal jeg selvfølgelig vende mig til selve lovforslagene, og hvorledes vi vil stille os til dem, behøver jeg ikke at røbe sådan umiddelbart, for det er vel nok de fleste bekendt.

Men jeg kunne have lyst til at sige til hr. Ellemann-Jensen, at jeg så tydeligt erindrer et såkaldt SV-samarbejde i sin tid eller, hvis V helst vil være først, et VS-samarbejde, hvor venstre meget bombastisk selv ønskede at fremsætte et forslag om en momsforhøjelse, og hvor det endda var så pinende nødvendigt, at man fik den sidste kvarte procent med. Jeg husker da i alt fald min egen indsats på dette område for at forhindre, at man skulle lave noget administrativt så utroligt krævende som at gå op på den kvarte procent. Men hele den nationale økonomi ville blive slået i stykker, hvis hr. Ellemann-Jensen og Co. ikke fik deres vilje med hensyn til en kvart procent. Derfor kan jeg altså ikke forstå, at det nu vil ødelægge landets økonomi, når det for et år siden var pinende nødvendigt, at man gennemførte en momsforhøjelse.

Jeg må samtidig erindre hr. Ellemann-Jensen om noget andet, nemlig skatteforhøjelser, og det kommer vi jo til at diskutere senere, for det kommer også i denne samling og i denne pakke. Men hvis jeg ikke husker forkert, ønskede netop også hr. Ellemann-Jensen og venstre en direkte forhøjelse af indkomstskatten i sin tid.

Så taler man selvfølgelig om, at besparelserne sammenholdt med dette – for det skal ses i en større helhed – er alt for små. Men

hvad nåede venstre til i sin tid, da de havde indflydelse? Sølle 2,5 mia kr.! Derfor synes jeg nok, det er lidt beklageligt, at hr. Ellemann-Jensen nu i dag står og totalt nedgør sin egen politiske indsats, det, som han for trekvarter år siden var med til at gennemføre.

Jeg skal da villigt erkende, at en momsforhøjelse har sine kedelige og klare bivirkninger, og jeg skal da erkende, at vor moralske holdning herhjemme ikke længere er af en sådan karat, at der ikke vil være en stor del af befolkningen, der vil søge at unddrage sig momsforhøjelsen eller momsen i det hele taget. Men her må jeg sige, at bl. a. de partier, der nu kritiserer det så stærkt, i væsentlig grad må tage ansvaret for, at den moralske karat faktisk ikke tåler noget, som hedder indirekte beskatning.

Så skal man høre hr. Dohrmanns sædvanlige snak om os andre. Selvfølgelig kalder han os krystere, men jeg kan forsikre hr. Dohrmann om, at jeg ikke har været særlig forlibt i dette her og derfor har stillet mine bombastiske krav.

Men vel – vi har erkendt, at der er visse nødvendigheder i den politiske situation og i den økonomiske situation, og derfor har vi taget et medansvar. Jeg må erkende, at der er mange ting, vi ikke synes er godt i dette – det kan vi lige så godt indrømme med det samme – men det er ikke, fordi vi er krystere – nå ja, det kan hr. Dohrmann jo godt påstå at vi er; det er vi såmænd ligeglade med – men jeg må nok sige, at så nærmer hr. Dohrmann sig ordet »skryder«, for nu har han siddet her i folketinget i 7 år og skrydet og ikke lavet en pind.

Lad mig så sige om selve forslaget, at vi selvfølgelig i kristeligt folkeparti beklager, at det er nødvendigt med denne forhøjelse, men vi mener, at det er nødvendigt at styrke statsfinanserne, og vi mener, det er den bedste måde at gøre det på. Derfor må jeg selvfølgelig sige, at vi stemmer for forslaget, som det foreligger – sagt med ord, som kan ligne det, hr. Ellemann-Jensen sagde for et år siden: det skal jo ses i en større sammenhæng!

Flygaard (DR):

Vi har jo igennem snart mange år haft et betydeligt underskud i statskassen, og det må da også erkendes, at det gør det mere og mere nødvendigt, at man skaber en eller anden

[Flygaard]

form for balance og i hvert fald et mindre underskud end det underskud, man har for øjeblikket.

Så længe vi ikke får balance på statsregnskabet, ved vi ganske sikkert, at vi får stigende renteudgifter og stigende afdragsforpligtelser, som skal afholdes forlods, før der bliver noget tilbage til det danske samfunds, regeringens og folketingets, disposition med hensyn til økonomisk lovgivning.

Selv om jeg har sagt dette, vil jeg gerne nu gøre opmærksom på, at retsforbundet ikke kan støtte regeringens forslag om en momsforhøjelse fra 20% pct. til 22 pct., og vi kan heller ikke støtte de supplerende forslag nr. L 209 og nr. L 210. Det vil jeg gerne begrunde med forskellige forhold.

Når man vil gennemføre en lovgivning, der medfører omfattende sociale kompensationer, uden at man har nogen reel mulighed for at få dækket alle ind over for den sociale problematik, giver det os en opfattelse af, at det netop ikke er en af de veje, man bør vælge til at skaffe dækning, fordi det forekommer os, at en momsforhøjelse i høj grad indeholder elementer af asocial karakter.

Dernæst er det retsforbundets opfattelse, at en momsforhøjelse vil befordre et højere omkostningsniveau og dermed også en mindre konkurrenceevne, og hvis man skal vurdere det ud fra et erhvervsøkonomisk synspunkt, kan det efter vores opfattelse kun få en negativ effekt.

Enkelte ordførere, har tidligere gjort opmærksom på, at grænsehandelsproblematikken vil blive yderligere forøget som følge af dette forslag; denne opfattelse deler vi fuldt ud.

Der har også været gjort bemærkninger om et forøget månedskinsarbejde, et forøget sort arbejde. Det er nok et problem, der allerede nu er meget stort, men det er givet, at enhver form for stramning af en beskatning, som mennesker selv kan øve en vis indflydelse på, vil have til følge, at man forsøger at unddrage sig denne beskatning. Jo højere den er, des større er gevinsten jo også, hvis det går godt, og man må nok konstatere, at det gør det rent faktisk i adskillige tilfælde. Derfor taler disse betragtninger om månedskinsarbejde og sort arbejde i det hele taget for, at man i mindre omfang, end tilfældet har været, bør lægge beskatningen på de indirekte skatter, og de taler for så vidt heller

ikke for, at man bør opprioritere indkomstbeskatningen.

Jeg bemærkede, at ordføreren for SF gjorde den opfattelse gældende om vort skattesystem, at det stort set hviler på et forkert grundlag. Med de bemærkninger, jeg allerede har gjort, kan det næppe overraske, at jeg helt ud deler de betragtninger af principiel karakter, som hr. Rahbæk Møller her gav udtryk for.

Jeg vil også gerne knytte et par bemærkninger til det, som ordføreren for det radikale venstre, hr. Bernhard Baunsgaard, gav udtryk for her. Der var to hovedsynspunkter i denne forbindelse, som jeg synes det er værd at notere sig.

Hr. Bernhard Baunsgaards ene synspunkt var, at der ikke var noget alternativ til borgerlig side, og at der derfor for så vidt ikke var noget valg. Retsforbundet deler den opfattelse, at det, man alternativt har stillet op fra borgerlig side, reelt ikke er noget alternativ, så i den betragtning er jeg helt enig med hr. Bernhard Baunsgaard.

Så gjorde hr. Bernhard Baunsgaard dernæst nogle pessimistiske bemærkninger – sådan måtte jeg i hvert fald forstå ham – i retning af at det, man her gennemfører, måske egentlig ikke hjælper så forfærdelig meget, men nok mere holder situationen flydende. Bag disse betragtninger, som jeg også deler, fornemmede jeg, at der hos det radikale venstre nok var et ønske om, at man får nogle egentlige reformer også i denne krisetid, fordi det i høj grad er det, man har behov for. Man skal netop gøre sig klart, at hvis man diskuterer folketingets stilling i dag ude i befolkningen, forholder det sig således, at kursen på folketinget faktisk ikke står særlig højt; folk er i vidt omfang tilbøjelige til at resignere.

Jeg vil gerne komme med en enkelt konkret bemærkning angående moms på uddannelse. Jeg har forstået det således, at man principielt ikke vil have moms på uddannelse, og vil gerne spørge i denne forbindelse, om det så egentlig ikke burde indebære, at enhver form for uddannelse var fritaget for momspligt, f. eks. også uddannelsen med henblik på at kunne køre bil.

Til slut vil jeg gerne gøre nogle bemærkninger om besparelser og erhvervsøkonomiske foranstaltninger. Når retsforbundet i det hele er meget skeptisk indstillet over for det

[Flygaard]

foreliggende kriseindgreb, beror det på, at vi synes, at besparelser på den ene side og erhvervsøkonomiske foranstaltninger på den anden side i meget høj grad svarer til melodien »Hen te' kommoden og te'bavs igen«, således at den faktiske effekt kan ligge på et meget lille sted. Det vil sige, man holder den sådan set gående, men ikke så forfærdelig meget mere.

Det får mig også til at spørge regeringen, hvor længe den egentlig tror at man kan bruge finanspolitiske og for den sags skyld pengepolitiske foranstaltninger til at løse den alvorlige økonomiske krise, vi er inde i for øjeblikket. Jeg spørger, fordi det jo er almindelig kendt i mange kredse, at finanspolitiske og pengepolitiske foranstaltninger i høj grad har en tilbøjelighed til at virke forskelligt på løsningen af betalingsbalance- og beskæftigelsesproblemerne. Så er nogle måske klar over, at de alternativer, der er tilbage, bliver en effektiv valutapolitik eller en effektiv indkomstpoltik, hvoraf indkomstpoltikken jo klart har demonstreret, at den ikke lader sig realisere bortset fra det offentlige område, med det til følge, at vi dér har fået et betydeligt løneterslæbsproblem, et problem, der vel efterhånden kan blive så stort, at regeringen og folkettinget tvinges til at tage det op til en virkelig seriøs behandling.

Med disse bemærkninger skal jeg slutte mit indlæg med igen at sige, at retsforbundet ikke kan medvirke til at gennemføre lovforslag nr. L 208, L 209 og L 210, alene af den grund, at vi ikke tror, de vil have den ønskede effekt, som de er lagt op.

Ministeren for skatter og afgifter (Hjortnæs):

Adskillige ordførere har gjort nogle betragtninger, som jeg vil tillade mig at henføre under den mere generelle politiske debat, som faktisk blev afviklet i går, og selv om det kunne være fristende at gøre nogle kommentarer til flere af de synspunkter, der er blevet fremført på dette generelle plan, skal jeg afstå fra det.

Hr. Ellemann-Jensen måtte nok erkende, efterhånden som ordførerne fik sagt det, de havde lyst til at sige, at det kan være overordentlig besværligt at blive konfronteret med, hvad man har sagt ved tidligere lejligheder. Også jeg kunne godt mere mig lidt med at fremføre synspunkter fra ordførertaler både af venstres forskellige ordførere og af kon-

servative ordførere ved lejligheder, hvor vi har gennemført en momsstigning, og hvor holdningen var den stik modsatte af den, man har indtaget i dag, men jeg skal indskrænke mig også i den henseende til at sige, at det ikke er særlig klædeligt, når man med en i så henseende syndefuld fortid søger at fremstille sig selv som frelsende profeter, og det er faktisk det, både hr. Ellemann-Jensen og hr. Gammelgaard har forsøgt at gøre.

Men der er berørt nogle problemer, som jeg gerne vil knytte enkelte bemærkninger til. For det første er der rejst det generelle spørgsmål, om ikke man nu kan forvente, at der sker en stigning i forsøgene på at undrage sig momsbetalingen. Jeg vil minde om, at vi jo i 1979 gennemførte en ændring i skattekontrolloven, og ved en bekendtgørelse af 14. december 1979 blev der fastsat regler om kontrol med visse byggearbejder. Der er herefter pligt for en bygherre til at give oplysninger om de samlede byggeudgifter, såvel hvorledes udgifterne fordeles, som hvilke personer, der har udført byggearbejdet, og der kan ikke udstedes byggetilladelse, før de nævnte oplysninger er afgivet til kommunalbestyrelsen. Det er åbenbart, at dette ikke løser alle problemerne med hensyn til månskindsarbejde, men der er dog tale om en væsentlig forbedring på dette område, og jeg håber meget, at den sammen med den forøgede kontrolindsats, der selvfølgelig vil blive sat ind fra toldvæsenets side, vil gøre det muligt, at, skal vi sige holde forsøgene på momsunddragelser nede på et lavt niveau.

Jeg vil også her minde om, at der for nylig er fremkommet en betænkning fra et udvalg, som har arbejdet med problemet om, hvordan man kunne styrke samarbejdet mellem toldmyndighederne og skattemyndighederne. Der er i denne udvalgsbetænkning givet konkrete anvisninger på, hvordan man kan styrke dette samarbejde vedrørende kontrol med virksomhedernes regnskaber og selvfølgelig også samarbejde for så vidt angår planlægning af kontrolarbejdet osv. Jeg tror altså alligevel, at vi med de erfaringer, man i dag sidder inde med i toldvæsenet, og med de klare bestræbelser, der vil blive gjort for at styrke kontrollen og herunder altså også samarbejdet mellem toldvæsenet og skattemyndighederne, vil kunne bremse op for den mest negative udvikling, som flere ordførere

[Ministeren for skatter og afgifter]

har været inde på, for så vidt angår det såkaldte måneskinsarbejde.

Så er der også gjort nogle bemærkninger om de omkostninger, man påfører erhvervslivet, når man gennemfører en momsforhøjelse. Jeg går ud fra, at ordførerne ved, at monopoltilsynet i lighed med tidligere vil fastsætte bestemmelser, der fraviger de almindelige prismærkebestemmelser. Det vil sige, at man i en overgangsperiode på 3 måneder har tilladelse til at forhøje priserne i detailhandelen, men undlade en prismærkning, såfremt det ved opslag i forretningslokalet, i udstillingsvinduerne el. lign., eventuelt også i annoncer, klart bliver tilkendegivet, at vareprisen kun indbefatter 20,25 pct. moms.

Men ellers er det da åbenbart, at hvis man ikke inden for denne regel er i stand til at tilpasse sig, også med baggrund i de ændringer, der er kommet og vil komme i prislovgivningen, kan der selvfølgelig blive tale om omkostningsstigninger, men jeg håber og tror på, at denne bestemmelse vil klare langt de fleste problemer. Det er nok noget, der i givet fald vil blive belyst under udvalgsarbejdet.

Så har hr. Gammelgaard rejst spørgsmålet om de vanskeligheder, der opstår for de virksomheder, der ikke får tilbagebetalt moms, og herunder henvist til de drøftelser, der finder sted i EF angående et kommende moms-direktiv. Det er jo et spørgsmål, der også tidligere har været rejst – jeg tror også af hr. Gammelgaard – hvor jeg har givet det svar, at vi går positivt ind i dette arbejde, og at det er mit indtryk, at det forløber på normal vis. Hr. Gammelgaard ønskede, at jeg skulle presse på for at få arbejdet fremmet, men det finder jeg ikke nogen speciel anledning til. Jeg mener ikke, at der på dette område foregår en forsinkelse af arbejdet – jeg mener, det forløber ganske normalt – og det må også være tilfredsstillende ud fra en dansk synsvinkel.

Så vil jeg minde hr. Gammelgaard om, at jeg i fremsættelsen har givet udtryk for, at regeringen vil overveje mulighederne for en forbedring af de regler, der gælder for så vidt angår eksportvirksomhederne, således at likviditeten styrkes i disse virksomheder. Jeg mener, der er visse muligheder for at finde en tilfredsstillende ordning, også vurderet ud fra en administrativ synsvinkel.

Hr. Rahbæk Møller forfægtede sit kendte synspunkt om en differentieret moms. Hr. Rahbæk Møller underkender derved de administrative vanskeligheder, som knytter sig til det. Han kalder dem for i høj grad teknisk betonedede, men jeg tror, det er realiteter for dem, der skal arbejde med reglerne ude i det pulserende liv, og man kan altså ikke se bort fra, at en differentieret moms vil påføre systemet overordentlig komplicerede problemer, som vil vælte den generelt set positive holdning, der i dag er til vores momssystem.

Men det er kun den ene side af det. Den anden side er, at hr. Rahbæk Møller bygger sin argumentation op på, at det skulle være socialt kompenserende at operere med en differentieret moms, specielt på fødevarer. Jeg tror, hr. Bernhard Baunsgaard var inde på, at dette må bero på en total mangel på kendskab til, hvordan fordelingen egentlig er, når det drejer sig om forbrug også af disse varer.

Jeg skal ikke gå nærmere ind på det, men det er temmelig klart, at der er meget lidt at hente socialt kompensationsmæssigt ved at gennemføre en lavere momssats på fødevarer. Det kan hr. Rahbæk Møller prøve at fordybe sig lidt i under udvalgsarbejdet, og dér kan vi fremlægge de nødvendige taloplysninger på det, men der er meget, meget lidt at hente i det. Skulle jeg være polemisk, ville jeg sige, at jeg har meget svært ved at se, hvorfor personer med relativt høje indtægter, men med en stor børneflokk absolut skal kompenseres via sådanne særlig lave momssatser. Man kunne måske nok overbevise mig om, at det ville være nødvendigt, men at den hund, jeg har derhjemme, der spiser to rugbrød om ugen, også skulle have kompensation, bliver det noget vanskeligere at overbevise mig om. Jeg erkender, at det var en polemisk bemærkning! Jeg tror, at man via de tilskudsregler, vi opererer med i dag, og via de reguleringer på de sociale ydelser, som vi også har i sinde at gennemføre som led i denne momsforhøjelse, meget mere målrettet kan sikre, at det er netop de socialt vanskeligt stillede grupper, der får compensationen. Jeg tror derfor ikke, at hr. Rahbæk Møllers argumentation kan holde for en nærmere efterprøvelse.

Jeg vil gerne takke for de positive tilkendegivelser, der er kommet til lovforslaget fra et flertal af partierne.

Dohrmann (FP):

Jeg skal ikke forlænge debatten ret meget længere, for det er jo helt oplagt, at disse krysterpartier, uanset hvor gode argumenter der bliver brugt imod momsforhøjelsen, ikke reagerer. Det er oplagt, at man stemmer for dette her af valgskræk, for at beholde sin taburet.

Så kommer hr. Arne Bjerregaard med den bemærkning, at nu har jeg siddet herinde i 7 år og ikke lavet en pind – underforstået, at fremskridtspartiet har siddet herinde i 7 år og ikke lavet en pind. Ja, det er da rigtigt . . . (*Munterhed*) ...det er da rigtigt, at vi aldrig har stemt for alle de forlig, som kristeligt folkeparti normalt er involveret i, men jeg vil gerne bede hr. Arne Bjerregaard nævne bare ét eneste eksempel på, hvornår vi har stemt forkert. Kan hr. Arne Bjerregaard nævne ét eneste forlig, som vi har stemt nej til, og hvor vi ikke har stemt rigtigt? Fakta er jo, at hver eneste gang man kommer med dette lappeskrædderi – det er næsten for mildt et udtryk, men formanden er jo streng – bliver det ringere og ringere, og det bliver det også denne gang. Momsforhøjelsen alene – og det er ikke blevet imødegået af nogen af ordførerne – medfører, at vi får ca. 9.000 flere arbejdsløse, og hvis der er noget, vi ikke har brug for, er det flere arbejdsløse her i landet. De skal ud i produktionen, og det er den vej, vi vil, så når hr. Arne Bjerregaard er voldsomt forarget over, at vi ikke befinder os mellem de hædersmænd, som stemmer ja til deres sædvanlige mismaskforlig, føler jeg mig faktisk stolt over det. For selv om jeg ikke har lavet noget, hvad hr. Arne Bjerregaard påstår, har jeg i hvert fald heller ikke været med til at forringe landets vilkår, men det har hr. Arne Bjerregaard og hans krysterkolleger.

(Kort bemærkning).

Arne Bjerregaard (KrF):

Om hr. Dohrmann har stemt forkert eller ej, må han selv bedømme, det kan jeg skam ikke bedømme, men når hr. Dohrmann påstår, at det, man har vedtaget, ikke har hjulpet en pind, må jeg lige gøre opmærksom på, at hvis man tager mennesket i forhold til andre primater, må man sige, at de burde have den evne at kunne forudsige, hvad der ville være sket, hvis netop det skete ikke var sket.

570 Ft

Rahbæk Møller (SF):

Ministeren nævnte de administrative vanskeligheder ved gennemførelse af en differentieret moms. Jeg skal ikke underkende, at der er administrative vanskeligheder, men skal bare sige, at næsten alle de lande, vi sædvanligvis sammenligner os med, har en eller anden form for differentieret moms. Det kan altså løses. Når andre lande kan finde ud af det, kan vi også.

Så er der spørgsmålet om de sociale virkninger. Jeg vil først lige sige om de sociale kompensationer, at de har virkning for nogle, bare ikke for pensionister og heller ikke for lavtlønsgrupper. Det har de altså ikke. Og deres forbrug er sammensat på en sådan måde, at fødevarer indgår med en større del. Når byrden forøges for almindelige mennesker, spiller det en væsentlig rolle, om den gør det hele vejen, over hele bordet, eller den først og fremmest gør det for luksusvarer og friholder nødvendighedsartikler. At der under begrebet mad også forekommer luksus såsom skatteministerens hund og andet, er da rigtigt, men alligevel er det den største gruppe nødvendighedsartikler, der hører under dette begreb.

Ministeren for skatter og afgifter (Hjortnæs):

Jeg kan ikke lade være med at udtale min undren over, at hr. Rahbæk Møller nu lige præcis henviser til bl.a. en lang række EF-lande, der har en differentieret moms. Her har vi altså en situation, hvor hr. Rahbæk Møller vil opfordre Danmark til at ændre sit momssystem i overensstemmelse med det, en række andre EF-lande har, selv om hr. Rahbæk Møller godt ved, at det i høj grad forringer vores system. Der er altså en opfordring til, at vi går ind i sådanne overvejelser. Det var den ene ting, jeg gerne vil sige.

En anden ting er, at de lande, som hr. Rahbæk Møller henviser til, misunder os vores momssystem, alle sammen. De ville alle sammen ønske, at de ikke havde et så besværligt system, som de har. Men lad mig til sidst sige til hr. Rahbæk Møller: selvfølgelig kan det administreres, hvis man vil bære omkostningerne.

(Kort bemærkning).

Rahbæk Møller (SF):

[Rahbæk Møller]

For det første er det ikke kun EF-landene, der har differentieret moms. For det andet har vi da aldrig nogen sinde gjort os til talsmænd for, at vi ikke må se, hvad de gør i Frankrig eller Tyskland, og lære noget af det. Vi har vendt os mod, at vi som et led i den almindelige harmonisering skal tage deres system på godt og skidt, men at vi ikke skulle lære noget godt af dem, ville da være fuldkommen tåbeligt, og vi har aldrig sagt noget sådant.

Så var der det med, at de andre lande misunder os vores system. Ja, det tror jeg gerne at deres skatteministre og toldembedsmænd gør. Jeg tror ikke, borgerne gør det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagenes overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til skatte- og afgiftsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

10) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om afgift af elektricitet.

(Lovforslag nr. L 211. Fremsat 6/5 80).

Sammen med denne sag foretoges de under punkterne 11–14 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

11) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om afgift af visse olieprodukter.

(Lovforslag nr. L 212. Fremsat 6/5 80).

12) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om afgift af benzin.

(Lovforslag nr. L 213. Fremsat 6/5 80).

13) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om afgift af gas.

(Lovforslag nr. L 214. Fremsat 6/5 80).

14) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om afgift af charterflyvning.

(Lovforslag nr. L 215. Fremsat 6/5 80).

Formanden:

Jeg gør opmærksom på, at jeg ikke regner med, at vi kan tilendebringe behandlingen af disse forslag før pausen – hvor der er gruppemøder og andre ting planlagt – men det afhænger selvfølgelig af forhandlingens forløb.

Lovforslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Camre (S):

Ved den gruppe af forslag, vi her skal behandle, foreslås det at forhøje elafgiften fra 8 til 12½ øre pr. kWh, afgiften af visse olieprodukter, således at gas- og dieselolie får en forhøjelse fra 30 til 36 øre pr. l og fuelolie fra 34 øre til 41 øre pr. kg. Benzinafgiften forhøjes fra 1 kr. 82 øre til 1 kr. 92 øre. Gasafgiften nedsættes. Og afgiften af charterflyvning forhøjes fra 125 kr. til 180 kr.

Som begrundelse for disse forslag skal jeg henvise til de bemærkninger, jeg gjorde om den økonomiske situation under behandlingen af forslaget om momsforhøjelsen, og derudover vil jeg godt sige, at det nok er vældigt vigtigt, at vi i den nuværende økonomiske situation erkender den stærkt negative hovedrolle, som olieprisstigningerne spiller. Derfor er det enormt vigtigt, at vi sparer på energiforbruget, og derfor er det også rigtigt at beskatte denne knappe faktor for at opnå disse besparelser.

Jeg ved, at det spørgsmål vil blive rejst, om disse forhøjelser nu indbyrdes kan siges at være i balance, om en identisk procentvis forhøjelse ikke ville være mere rimelig. Lad mig derfor straks understrege, at de valgte afgiftsforhøjelser må vi opfatte som energipolitiske virkemidler lige så meget som økonomiske virkemidler. Derfor er der f.eks. en relativt stor forøgelse af elafgiften.